

References

1. Kyrylenko, O.P., and V.C. Tolubiak. *Social insurance*, ed. O.P. Kyrylenko and V.S. Tolubiak, 2016.
2. Sydoruk, A.A. "Essence of financial resources of state social insurance." *Bulletin of ONU named after II Mechnikov*, vol.19, 2014, pp. 93 – 98.
3. Alexandrova, M.M. "Financial resources, approaches to understanding and definition." *Bulletin of ZhDTU*, no.1 (32), 2007, pp. 434 – 438.
4. "On the collection and registration of a single contribution to the compulsory state social insurance: Law of Ukraine No. 2464-VI." *The Verkhovna Rada of Ukraine*, zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17. Accessed 30 Apr. 2018.
5. "Summary of the indicators of the single contribution to the compulsory state social insurance (according to the website of the Professional Unions of Ukraine)", index.minfin.com.ua/labour/social/. Accessed 30 Apr. 2018.
6. "The Cabinet changed the proportions of the distribution of ESC." *Debit Credit*, news.dtkr.ua/labor/social-protection/44480. Accessed 09 Apr. 2018.
7. "About compulsory state social insurance: Law of Ukraine dated 21.12.2000 №1105-XIV." *The Verkhovna Rada of Ukraine*, zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14. Accessed 25 Apr. 2018.
8. "About the compulsory state social insurance against unemployment: Law of Ukraine dated January 11, 2001." *The Verkhovna Rada of Ukraine*, zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14 Accessed 25 Apr. 2018.
9. "About compulsory state pension insurance: Law of Ukraine dated July 9, 2003." *The Verkhovna Rada of Ukraine*, zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15 Accessed 25.Apr.2018.
10. Usar, M., and A. Ivashchenko. *Analysis of the Social Insurance Fund for the Case of Unemployment*, ed. V.Mazyarchuk, 2018.
11. "Report on the implementation of the budget of the Pension Fund of Ukraine." Website of the Pension Fund of Ukraine, www.pfu.gov.ua/category/informatsiya/byudzhet/ Accessed 25 Apr. 2018.
12. "Report on the implementation of the budget of the Social Insurance Fund." Social Insurance Fund of Ukraine website, www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index. Accessed 25 Apr. 2018.

Рецензенти:

Гуменюк В.В. - д.е.н., професор кафедри туризму Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу,

Козьмук Н.І. - к.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін Львівського навчально-наукового інституту ДВНЗ "Університет банківської справи".

УДК 33:631.1

ББК 65.012.41:20.18

Левандівський О.Т.

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА АГРАРНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: (0342)752351,
e-mail: kfin@pu.if.ua

Анотація. У статті досліджено підходи до вивчення державної підтримки аграрного сектору в сучасних умовах господарювання. У генезі цієї проблеми показано основні підходи. Наголошується, що сучасне ведення сільського господарства тісно пов'язане з державною підтримкою.

Обґрунтовуються окремі напрямки державної підтримки. При цьому вважається що державна підтримка аграрного сектору є важливим інструментом сталого розвитку держави та забезпечення її продовольчої безпеки. Однак в сучасних умовах питання організації фінансового забезпечення аграрного сектору економіки потребує нового підходу,

вдосконалення розглянутих програм державної підтримки шляхом проведення активних заходів на рівні сільгоспідприємств, впровадження нових фінансово-кредитних структур.

Наголошується, що при організації і веденні сільськогосподарського виробництва, а також при розробці заходів з вдосконалення його організаційно-економічного механізму необхідно враховувати, особливості сільськогосподарської діяльності без яких неможливо досягти високого рівня ефективності виробництва.

Ключові слова: державна підтримка, аграрний сектор, сільськогосподарська діяльність, сільське господарство.

Levandivskyi O.T.

STATE SUPPORT AGRARIAN SECTOR IN MODERN TERMS OF MENAGEMENT

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of finance,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: 0342752391,
e-mail: kfin@pu.if.ua

Abstract Approaches to study of state support of agrarian a sector in the modern term are investigated in the article. Basic approaches are pointed in genesis of this problem. It is marked that modern conduct of agriculture are closely related to state support.

Separate directions of state supporting are grounded. It is considered that state supporting of agrarian a sector is the important instrument of steady development of the state and providing of it food safety. However in the modern terms question of organization of the financial providing agrarian the sector of economy needs new approach, improving of the considered programs of state support by means of conducting of active measures at the level of agroentrepreneurs, introduction of new investment structures.

It is marked that organizing and conducting of agricultural production, and also developing of measures of improving of its organizational and economic mechanism it is necessary to take into account the features of agricultural activity without which is impossible to attain the high level of efficiency of production.

Key words: state support, agrarian sector, agricultural activity, agriculture

Вступ. Уточнення змісту і процесів формування державної підтримки аграрного сектору доцільно здійснити на основі системного підходу через розгляд специфічних галузевих особливостей сільського господарства як системи.

Сільське господарство є однією з основних галузей народного господарства і є складною багатосторонньою і багатофункціональною системою, яка включає безліч складових елементів. Для того, щоб глибоко зрозуміти зміст і механізм функціонування аграрної економіки слід виділити характерні для сільського господарства ті особливості, які характеризують цю галузь як складну, імовірнісну, динамічну і відкриту соціально-економічну систему.

Враховуючи все це, державна підтримка має забезпечити сталий розвиток сільськогосподарських підприємств, що в свою чергу буде позитивно впливати на розвиток аграрного сектору країни. Тому, державна підтримка аграріїв є основним механізмом реалізації державної політики в сільському господарстві, яка впроваджується шляхом створення сприятливих економічних, організаційно-правових

та інших умов розвитку аграрного виробництва та забезпечується фінансовими і матеріальними ресурсами.

Постановка завдання. На даному етапі наукової роботи поставлено основне завдання – пізнання та розуміння державної підтримки аграрного сектору в сучасних умовах господарювання. Суть цієї визначальної мети розкривається через виділення специфіки господарювання сільськогосподарських товаровиробників.

Результати. Започатковані в 1991 році в Україні радикальні економічні перетворення привели до різких змін механізму фінансових взаємин держави і аграрного сектору.

За радянських часів основними завданнями держави було забезпечення гарантованого постачання продуктами харчування всього населення країни, особливо міського, і підтримка відносно низьких і стабільних цін на продовольство. Протягом тривалого періоду, не дивлячись на зростання номінальних доходів населення і повільні темпи приросту виробництва сільськогосподарської продукції, держава здійснювала субсидування роздрібних цін на продукти харчування для підтримки їх на стабільному рівні, який по багатьом товарам був нижче за собівартість. Для підтримки низьких цін виплачувалися дотації переробним і заготівельним підприємствам. Більш того, стабільні ціни на продовольство у поєднанні із зростанням заробітної плати підвищували попит на продукти харчування. Таким чином, пропозиція з боку аграрного сектору колишнього СРСР не відповідала попиту.

В той же час необхідно відзначити, що держава запроваджувала певні заходи щодо розвитку сільськогосподарського виробництва і матеріально-технічної бази сільськогосподарських товаровиробників. Для стимулювання виробництва держава постійно збільшувала прямі бюджетні інвестиції, обсяги субсидій сільськогосподарським товаровиробникам у вигляді надбавок до цін, пільгових цін на сільськогосподарську техніку, проводила зниження відсоткових ставок за кредит а також періодичне списання боргів. У окремі періоди в СРСР на сільське господарство витрачалось до 27% від всіх сукупних капіталовкладень в економіку.

В кінці 60-х і початку 70-х років основна частина субсидій направлялась на здешевлення вартості засобів виробництва і ресурсів для сільського господарства. Проте у міру зростання капіталовкладень, підвищення оплати праці, збільшення цін на матеріально-технічні ресурси, тощо, йшов одночасний процес зниження віддачі від виробництва сільськогосподарської продукції при повільному зростанні продуктивності і ефективності. В результаті проходило систематичне підвищення собівартості сільськогосподарської продукції. Це вимагало періодичного збільшення закупівельних цін, що при політиці стабільних роздрібних цін на продовольство вимагало постійного збільшення обсягу державних субсидій на їх підтримку.

Загальний обсяг субсидій в доходах сільськогосподарських товаровиробників постійно зростав. До кінця 80-х років частка державних субсидій в обсязі реалізованої сільськогосподарськими підприємствами продукції перевищувала 30%, майже в третині господарств фонд заробітної плати перевищував валовий прибуток, тобто підтримувався державою в межах політики гарантованої оплати праці. Проте, помірний приріст виробництва в сільському господарстві не покривав зростаючого платоспроможного попиту населення. В той же час держава продовжувала дотувати ціни на продовольство. У 1989 році частка дотацій на продовольче споживання в бюджеті країни складала близько 1/3, а частка дотацій в роздрібній ціні на основні продукти харчування доходила до 80%. Таким чином, держава одночасно субсидувала споживача і виробника сільськогосподарської продукції [1, с. 390-392].

До кінця 1991 року існуюча система державної підтримки, що діяла в межах планової системи, припинила своє існування. Розпочата в 1992 році лібералізація цін і

відміна споживчих дотацій, з одного боку, відразу ж зменшили платоспроможний попит населення на продовольство, з іншого, привели до різкого погіршення фінансового становища сільськогосподарських товаровиробників, спаду виробництва і наростанню внутрішніх диспропорцій в сільському господарстві. Ситуація усугубилась і поспішною лібералізацією зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією, сировиною і продовольством. Поза сумнівом, причини кризи в сільському господарстві багатогранні і обумовлені як прорахунками в стратегії і тактиці аграрних перетворень, впливом загальноекономічних чинників, так і відмовою від багатьох, що добре зарекомендували себе в світі форми державного регулювання сільського господарства і, перш за все, різким скороченням обсягів державної підтримки за рахунок бюджету.

В умовах, що склалися, неминуче виникає питання про роль держави в регулюванні вітчизняного аграрного сектору. На наш погляд, бюджетна підтримка має бути невід'ємним компонентом сучасної аграрної політики, а втручання держави – мати вирішальне значення і визначати економічний стан сільського господарства країни.

Необхідність державної підтримки обумовлена тим, що центральна ланка аграрного сектору – сільське господарство в умовах ринку не може через свою специфіку успішно брати участь в міжгалузевій конкуренції. Із-за специфіки сільськогосподарського виробництва, а також нееквівалентності в товарообміні сільського господарства з іншими галузями економіки, низькій інвестиційній привабливості і купівельній спроможності населення країни і низки інших негативних чинників, сучасне сільське господарство є низькорентабельною галуззю. Частка збиткових господарств в окремі роки перевищувала 80%.

Державна підтримка аграрного сектору здійснюється в таких формах: 1. Пряма форма державної фінансової підтримки. Дана форма проявляється в наданні бюджетних позик чи бюджетних асигнувань.

2. Непряма форма державної фінансової підтримки. Дана формою може виступати у вигляді надання податкових пільг [2, с. 802].

Наприклад, в Україні на 2018 рік порядок отримання державної підтримки визначено відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік». Законом передбачені видатки в обсязі 12 794,1 млн грн, з них за програмами підтримки розвитку АПК – 6 311,0 млн грн, в тому числі:

- фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів – 66,0 млн грн;
- фінансова підтримка розвитку фермерських господарств – 1000,0 млн грн;
- державна підтримка розвитку, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними – 300,0 млн грн;
- державна підтримка галузі тваринництва – 4000,0 млн грн;
- фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» – 945,0 млн грн.

Станом на 16.11.2018 виконавцям бюджетних програм згідно річного розпису асигнувань загального фонду Державного бюджету України спрямовано 7 778,3 млн грн, з них за основними програмами підтримки розвитку АПК – 2 261 983,4 тис грн, а саме за бюджетними програмами:

- фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів – 29 659,1 тис грн, з яких використано в регіонах у повному обсязі;
- фінансова підтримка розвитку фермерських господарств» - 22 928,0 тис грн (на реєстраційний рахунок Мінагрополітики): часткова компенсація вартості закупленого у суб'єктів насінництва насіння сільськогосподарських рослин вітчизняної селекції – 757,7 тис грн, залишок на реєстраційному рахунку відсутній; часткова компенсація витрат, пов'язаних з наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами – 43,6

тис грн залишок на реєстраційному рахунку відсутній; часткова компенсація вартості придбаної сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва – 19 685,9 тис грн (залишок на реєстраційному рахунку відсутній); часткова компенсація відсоткової ставки за залученими у національній валюті кредитами, наданими державними банками – 1 204,2 тис грн, залишок на реєстраційному рахунку відсутній; фінансова підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів – 1 236,6 тис грн (станом на 16.11.2018 залишок на реєстраційному рахунку – 789, 9 тис грн);

- державна підтримка галузі тваринництва – 1 688 046,9 тис грн: надання фізичним особам спеціальної бюджетної дотації за утримання молодняка великої рогатої худоби, який народився у господарствах фізичних осіб – 144 340,2 тис грн, які спрямовані в регіони для подальшого спрямування фізичним особам; часткова компенсація відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із провадженням діяльності у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура за квітень-серпень 2018 року – 2 298,4 тис грн (на реєстраційний рахунок для подальшого спрямування державними банками на поточні рахунки суб'єктів господарювання), залишок на реєстраційному рахунку відсутній; надання часткової компенсації вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції в частині витрат, профінансованих за рахунок банківських кредитів, за квітень-серпень 2018 року – 27 270,5 тис грн (на реєстраційний рахунок для подальшого спрямування державними банками на поточні рахунки суб'єктів господарювання), залишок на реєстраційному рахунку відсутній; надання спеціальної бюджетної дотації за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності суб'єктам господарювання, які є юридичними особами за кожен наявну станом на 01 січня поточного року корову – 500 000,0 тис грн (на реєстраційний рахунок) та перераховано платіжними дорученнями Мінагрополітики на рахунки юридичних осіб, відкриті в банках – 498 458,4 тис гривень;

- фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» (часткова компенсація вартості техніки та обладнання) – 420 332,6 тис грн;

- державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» – 101 016,7, тис грн : безспірне списання компенсації із погашення кредиторської заборгованості на виконання рішень суду – 3 298,1 тис грн; компенсація витрат на садивний матеріал у виноградарстві та садівництві – 97 718,6 тис грн , які спрямовано в регіони для подальшого використання.

Також Законом України „Про Державний бюджет України на 2018 рік” Мінагрополітики передбачені видатки спеціального фонду в обсязі 2 326,8 млн гривень (із власними надходженнями установ і організацій), з них на підтримку розвитку підприємств АПК – 51,9 млн грн (2,2% від загального обсягу), а саме за бюджетними програмами:

- Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі – 5000,0 тис грн;
- надання кредитів фермерським господарствам – 43 100,0 тис грн;
- фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі на умовах фінансового лізингу – 3818,4 тис гривень[4].

Напрямки державної підтримки аграрного сектору можна показати на основі таблиці 1.

Державна підтримка аграрного сектору на 2018 рік

Table 1

State support of agrarian a sector in 2018

№	Назва програми	Сутність програми
1	Фінансова підтримка заходів в АПК	<p>Дана програма направлена на зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення продуктивності в аграрній сфері, стимулювання розвитку аграрного ринку та забезпечення продовольчої безпеки.</p> <p>За даною програмою можливе використання бюджетних коштів в таких напрямках:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. селекція в рослинництві та тваринництві; часткова компенсація вартості складної сільгосптехніки вітчизняного виробництва; 2. часткове відшкодування сільгосппідприємствам вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм, а також комплексів і підприємств із виробництва комбікормів; 3. фінансування заходів із захисту, відтворення та підвищення родючості ґрунтів; 4. підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; 5. часткове відшкодування вартості будівництва нових тепличних комплексів; 6. виплата субсидії на гектар посівів; 7. державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників шляхом здешевлення страхових платежів (премій).
2	Фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників	<p>За даною програмою виділяється бюджетна дотація з метою розвитку сільського господарства та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції.</p> <p>В 2018 році на дану програму бюджетом виділено 945 млн. грн.</p>
3	Фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів	<p>Сутність даної програми полягає в тому, що аграріям надаються кошти на часткову компенсацію відсоткової ставки за залученими кредитами в національній валюті.</p>
4	Фінансова підтримка розвитку фермерського господарства	<p>За даною програмою передбачено надання коштів фермерам як на поворотній так і на безповоротній основі. До речі в минулому році безповоротна фінансова допомога фермерам не надавалась. В 2018 році право на отримання безповоротної допомоги надається новоствореним фермерським господарствам в період становлення, фермерським господарствам з відокремленими садибами, а також фермерським господарствам що розташовані та здійснюють свою господарську діяльність на поліських територіях та в</p>

		гірських населених пунктах. Надання коштів на поворотній основі можуть як подані вище фермери так і інші господарства, однак у розмірі що не перевищує 500 тис. грн.
5	Державна підтримка тваринництва	Отримати кошти за даною програмою можуть сільські господарства – юридичні особи не залежно від форми власності. Кошти за цією програмою виділяються з метою розвитку галузі тваринництва та зростання її ефективності. Так, держава частково відшкодовує: 1. вартість закуплених для подальшого відтворення телиць, нетелей, корів вітчизняного походження та племінних телиць, нетелей, корів молочного, молочно-м'ясного і м'ясного напрямів продуктивності, племінних свинок та кнурців, племінних вівцематок, баранів, ярор; 2. процентну ставку за банківськими кредитами, залученими у національній валюті, для покриття витрат, пов'язаних із закупівлею молодняку сільськогосподарських тварин, обладнання для тваринницьких ферм і комплексів; 3. вартість будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів та утворених на кооперативних засадах м'ясопереробних підприємств.
6	Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі на умовах фінансового лізингу	Програма направлена на забезпечення сільських господарств племінними нетелями та коровами, а також сільськогосподарською технікою та обладнанням вітчизняного виробництва. Кошти виділяють лише на поворотній основі.
	Державна підтримка розвитку хмелярства, закладання молодих садів, виноградників та ягідників	Дана програма передбачає надання державної допомоги для сільських господарств будь-якої організаційно правової форми власності, що займаються виноградарством, садівництвом і хмелярством. Передбачено надання компенсації здійснених ними у поточному бюджетному році певного переліку витрат.

Джерело: складено автором на підставі [7]

Висновок. Таким чином, здійснення належної державної підтримки товаровиробників аграрного сектору багато в чому залежить від пріоритетів проведення економічної політики в країні, від ролі держави в регулюванні ринкової економіки, а її ефективність визначається наявністю відповідних механізмів реалізації. При цьому, проблема визначення обсягів державної підтримки аграрного сектору обумовлена не лише загальноекономічними, але і політичними чинниками.

Український аграрний сектор потребує сьогодні прямої фінансової бюджетної підтримки. За рахунок неї підвищиться платоспроможність товаровиробників і поліпшиться інвестиційна привабливість. Це забезпечить поповнення обігових коштів сільськогосподарських товаровиробників, дозволить їм виступати позичальниками на фінансовому ринку.

2. Конєва І.І. Державна фінансова підтримка підприємств АПК: стан та стратегія розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №14. С. 802–807. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/160.pdf> (дата звернення: 12.04.2018).
3. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07 грудня 2017 р. № 2246-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-1> (дата звернення: 12.04.2018).
4. Стан фінансування АПК у 2018 році. URL: <http://www.minagro.gov.ua>
5. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств : Постанова КМУ від 7.02.2018 № 106. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-vik> (дата звернення: 12.04.2018).
6. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки галузі тваринництва. Постанова КМУ від 07.02.2018 № 107. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-vik> (дата звернення: 12.04.2018).
7. “Державна підтримка сільського господарства: урядові програми 2018.” URL: <http://sg.vn.ua/news/derzhavna-pidtrymka-silskogo-gospodarstva-uryadovi-programy-2018/> (дата звернення: 12.04.2018).
8. Зайцев О.В., Бондаренко В.Ю. Фінансові проблеми світової економічної глобалізації. Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф. (м. Суми, 11-12 травня 2016 р.): у 2-х т. / за заг. ред. О.В. Прокопенко. Суми : СумДУ, 2016. Т.1. С. 145-147.
9. Михайлик А.М. Податки та їх вплив на діяльність господарюючих суб'єктів. Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф. (м. Суми, 6-8 травня 2014 р.): у 2-х т. / за заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. Суми : СумДУ, 2014. Т.2. С. 388-389.

References

1. Serova, Ye.V. *Agrarian economics*, GUVSHe, 1999.
2. Konieva, I.I. “State sponsorship of enterprises of APK: state and strategy of development.” *The Global and national problems of economy*, no.14, 2016, pp. 802–807, global-national.in.ua/archive/14-2016/160.pdf. Accessed 12 Apr. 2018.
3. “About the State budget of Ukraine on 2018: Law of Ukraine from 07 Dec. 2017 No2246-III.” The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-1. Accessed 12 Apr. 2018.
4. “The state of financing of APK is of 2018 year.” The Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine, www.minagro.gov.ua. Accessed 12 Apr. 2018.
5. “Order of the use of money, foreseen in the state budget for the grant of sponsorship development of farms: Decision of KМУ from 7.02.2018 No 106.” The Cabinet Ministry of Ukraine, www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-vik. Accessed 12 Apr. 2018.
6. “Order of the use of money, foreseen in the state budget for support of industry of stock-raising: Decision of KМУ from 07.02.2018 No 107. The Cabinet Ministry of Ukraine, www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-vik. Accessed 12 Apr. 2018.
7. “State support of agriculture: governmental programs 2018.” sg.vn.ua/news/derzhavna-pidtrymka-silskogo-gospodarstva-uryadovi-programy-2018/ Accessed 12 Apr. 2018.
8. Zaytsev, O.V. and V.Yu. Bondarenko. “Financial problems of world economic globalization.” *The economic problems of steady development : materials of the International conference named after prof. Balatskyi*, vol.1, SUMDU, 2016, pp. 145-147.
9. Mikhailik, A.M. “Taxes and their influence on activity of entities.” *The economic problems of steady development : materials of the International conference named after prof. Balatskyi*, vol.2, SUMDU, 2014, pp. 388-389.

Рецензенти:

Ткач О.В. – доктор економічних наук, професор, завю кафедри менеджменту та маркетингу ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”;

Кропельницька С.О. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”